

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 377/2014-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júla 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ivetty Macejkovej a sudcu Sergeja Kohuta predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti L., s. r. o., zastúpenej advokátom Mgr. V. P., H., vo veci namietaného porušenia čl. 20 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených Okresným súdom Michalovce pod sp. zn. 18 Cb 53/2009 a Krajským súdom v Košiciach pod sp. zn. 3 Cob 88/2012, ako aj čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Okresným úradom Michalovce, katastrálnym odborom pod sp. zn. Z-224/05 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti L., s. r. o., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. marca 2014 doručená sťažnosť spoločnosti L., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 20 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj čl. 1

ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) v konaniach vedených Okresným súdom Michalovce (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 18 Cb 53/2009 a Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 3 Cob 88/2012, ako aj čl. 46 ods. 1 ústavy v konaní vedenom Okresným úradom Michalovce, katastrálnym odborom (ďalej len „kataster“) pod sp. zn. Z-224/05. Dátum odovzdania sťažnosti na poštovú prepravu je nečitateľný.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou z 5. decembra 2008 podanou okresnému súdu voči žalovaným L., š. p. (ďalej len „žalovaný“), domáhala náhrady škody, resp. ušlého zisku za vyťaženú drevnú hmotu na pozemkoch v jej podielovom spoluvlastníctve, a to vo výške 82 278,43 € s prísl. Platobným rozkazom okresného súdu sp. zn. 12 Rob 73/2008 z 24. februára 2009 bolo žalobe vyhovené, avšak na základe odporu podaného žalovaným sa v konaní pokračovalo. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 18 Cb 53/2009 z 24. februára 2012 bola žaloba zamietnutá. Rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Cob 88/2012-450 z 31. októbra 2013, ktorý sa stal právoplatným 10. januára 2014, bol rozsudok okresného súdu potvrdený.

V rozpore s tvrdením krajského súdu predmetom žaloby nie je zaplatenie požadovanej sumy 82 278,43 € z titulu vydania bezdôvodného obohatenia vzniknutého žalovanému tým, že neoprávnene vyťažil drevnú hmotu na parcelách v spoluvlastníctve sťažovateľky v rokoch 2002 až 2007, ale v skutočnosti ide o obchodno-právny vzťah medzi právnickými osobami, ktorého hlavným predmetom je podnikanie na lesných pozemkoch, a preto nárok bol uplatnený v zmysle Obchodného zákonníka, a to ako náhrada škody – ušlého zisku. Okresný súd vec prekvalifikoval na občianskoprávny vzťah, a to zrejme preto, aby sa mohol zaoberať zmluvou z 27. novembra 2007, podľa ktorej malo vlastnícke právo k lesným pozemkom prejsť na sťažovateľku z J. K. (ďalej len „oprávnená osoba“) ako reštituentky. Okresný súd potom dospel k názoru, že táto zmluva čo do prevodu práva na náhradu škody voči povinnej osobe je neurčitá, a preto neplatná v zmysle § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Nárok na náhradu škody voči povinnej osobe je samostatným nárokom, ktorý si uplatnila oprávnená osoba ako právna predchodkyňa sťažovateľky. Podľa textu zmluvy v súvislosti s týmto samostatným nárokom bol použitý výraz „všetne“

(správne malo byť vrátane, pozn.), a to vo vzťahu k prvej časti zmluvy, na základe ktorej boli jej predmetom predovšetkým všetky vlastnícke práva priznané oprávnenej osobe rozhodnutím Okresného úradu Michalovce, odboru pozemkového, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva (ďalej len „okresný úrad“) sp. zn. 2003/00157/DZI z 25. februára 2003, ktoré sa stalo právoplatné 13. decembra 2004. Účastníkom zmluvy preto muselo byť jasné, čo sa myslí pod škodou voči povinnej osobe.

Žalovaný, ktorý má povinnosť fyzicky odovzdať lesné pozemky vlastníkovi, tak dosiaľ neurobil. Svojvoľne hospodári na cudzom majetku a berie z neho úžitky na úkor spoluvlastníkov. Všeobecné sudy zhodne skonštatovali, že na katastri prebieha od roku 2005 konanie pod sp. zn. Z-224/05 o záznam vlastníckeho práva oprávnenej osoby na základe právoplatného reštitučného rozhodnutia a stav je taký, že kataster požiadala o predloženie identifikácie parciel, keďže v právoplatnom reštitučnom rozhodnutí sú nehnuteľnosti označené iba pozemnoknižnými údajmi. Hoci oprávnená osoba identifikáciu predložila ešte v októbri 2007 (prípisom datovaným 6. augusta 2007), k vykonaniu záznamu nedošlo. Preto sťažovateľka pristúpila k zabezpečeniu záznamu na základe notárskeho osvedčenia z 11. apríla 2008. Za takýto stav nesie zodpovednosť kataster, a nie sťažovateľka.

Kataster, okresný súd a krajský súd svojím postupom a rozhodovaním vo svojej podstate nerešpektovali nadobudnutie vlastníckeho práva na základe záznamových listín, a to ani na základe reštitučného rozhodnutia, ale ani notárskeho osvedčenia. Právny záver, podľa ktorého sťažovateľka nemá aktívnu vecnú legitimáciu, a že zmluva z 27. novembra 2007 je neplatná pre dôvody, ktoré v skutočnosti neexistujú, treba považovať za zásah do označených práv.

Sťažovateľka žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 20 a čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 18 Cb 53/2009 a krajským súdom pod sp. zn. 3 Cob 88/2012, ako aj čl. 46 ods. 1 ústavy v konaní vedenom katastrom pod sp. zn. Z-224/05 s tým, aby bol rozsudok krajského súdu č. k. 3 Cob 88/2012-450 z 31. októbra

2013 zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Žiada tiež prikázať katastru, aby vo veci konal, lebo svojou nečinnosťou porušil práva sťažovateľky. Domáha sa aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia v rozsahu 100 000 € voči všeobecným súdom a 50 000 € voči katastru. Napokon žiada priznať náhradu trov konania vo výške 284,08 €.

II.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 2 Sp 9/03-18 z 25. novembra 2003 vyplýva, že ním bolo potvrdené rozhodnutie okresného úradu sp. zn. 2003/00157/DZI z 25. februára 2003, a to na základe návrhu na preskúmanie rozhodnutia podaného žalovaným.

Zo zmluvy „o prevode práv k nehnuteľnostiam z rozhodnutí štátnych orgánov (nepomenovaná zmluva) - § 51 Občianskeho zákonníka“ uzatvorenej medzi oprávnenou osobou ako prevodkyňou a sťažovateľkou ako nadobúdateľkou vyplýva, že jej predmetom sú všetky vlastnícke práva priznané oprávnenej osobe reštitučným rozhodnutím, ktoré nadobudlo právoplatnosť 13. decembra 2004, ďalej práva na náhrady za nevydané nehnuteľnosti, „včetně“ náhrady škody voči povinnej osobe. Ďalej je predmetom prevodu aj reštitučný nárok na vrátenie vlastníctva uplatnený oprávnenou osobou 1. júna 2004 vrátane náhrad za nevydaný majetok a všetkých práv s tým spojených.

Z rozsudku okresného súdu č. k. 18 Cb 58/2009-412 z 24. februára 2012 vyplýva, že ním bola zamietnutá žaloba sťažovateľky o zaplatenie sumy 82 278,43 € s prísl. Podľa názoru okresného súdu pri prevode vlastníckeho práva platí zásada, že vkladom vlastníckeho práva do katastra vstupuje nový vlastník do všetkých práv a povinností pôvodného vlastníka, nevstupuje však do práv pôvodného vlastníka pred podaním návrhu na vklad, lebo nie je právnym nástupcom predávajúceho. V danom prípade predmetom prevodu popri prevode vlastníctva nehnuteľnosti bol inter alia aj prevod práva na náhradu škody voči povinnej osobe. Tento prevod treba považovať za prevod pohľadávky, ku ktorej dochádza v zmysle ustanovenia § 524 a nasl. Občianskeho zákonníka postúpením pohľadávky. Postúpením pohľadávky je taká zmena subjektov záväzkového právneho vzťahu, keď na základe zmluvy medzi doterajším veriteľom – postupcom a treťou osobou –

postupníkom postúpi doterajší veriteľ svoju pohľadávku proti dlžníkovi novému veriteľovi, a to buď za odplatu alebo bezodplatne. Zmluva o postúpení pohľadávky musí mať písomnú formu, inak je neplatná. Medzi podstatné náležitosti zmluvy o postúpení pohľadávky patrí aj identifikácia postúpenej pohľadávky. Označenie každej pohľadávky musí zahŕňať riadne označenie dlžníka a postupcu a popis pohľadávky čo do jej výšky, ako aj čo do skutočností, na ktorých je založená. Postupovaná pohľadávka v súlade s názorom súdnej praxe musí byť označená dostatočne určito, teda tak, aby nebola zameniteľná s inou pohľadávkou. Zo zmluvy z 27. novembra 2007 je zrejmé, že právo na náhradu škody voči povinnej osobe sa odvíja od reštitučného rozhodnutia okresného úradu z 25. februára 2003. Ustanovenie zmluvy o práve na náhradu škody voči povinnej osobe treba považovať síce za zrozumiteľné, nie však za určité. Ani výkladom totiž nemožno zistiť, o aké konkrétne právo na náhradu škody voči povinnej osobe ide, za aké obdobie, v akej výške a z akého právneho dôvodu. Zmluvná formulácia je iba všeobecného charakteru a pripúšťa rôznorodý výklad, nie je teda možné dostatočným spôsobom identifikovať pohľadávku, ktorá mala byť predmetom postúpenia. Tým je zároveň daný nedostatok aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľky.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 3 Cob 88/2012-450 z 31. októbra 2013, ktorý sa stal právoplatný 10. januára 2014, vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 18 Cb 53/2009-412 z 24. februára 2012. Podľa názoru krajského súdu je potrebné stotožniť sa s rozsudkom okresného súdu a jeho odôvodnením v celom rozsahu (§ 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku). V súvislosti s odvolacími námietkami treba uviesť, že ani podľa názoru krajského súdu nie je sťažovateľka nositeľkou práv z právneho vzťahu, z ktorého nárok uplatňuje, a to preto, lebo prevod práva na náhradu škody voči povinnej osobe je vzhľadom na neurčitosť použitej formulácie neplatný. Tvrdenie sťažovateľky o tom, že prevod práva na náhradu škody bol predmetom zmluvy, že sťažovateľka vstúpila do všetkých práv oprávnenej osoby ako právnej predchodkyne, a preto bolo nadbytočné uzatvárať separátnu zmluvu o postúpení pohľadávky, ako aj to, že zo samotného správania účastníkov zmluvy po jej uzavretí niet najmenších pochybností o tom, že sťažovateľka začala náhradu škody súdne vymáhať, treba považovať za právne bezvýznamné. Navyše absolútnu neplatnosť právneho úkonu nie je možné spätne zhojiť dodatočným schválením či

odstránením vady prejavu vôle. V prípade právneho úkonu, pre ktorý je pod sankciou neplatnosti ustanovená písomná forma, musí byť určitosť a zrozumiteľnosť prejavu vôle daná obsahom listiny, a teda musí byť poznateľná z textu. Určitosť a zrozumiteľnosť písomného prejavu je objektívna kategória a takýto prejav vôle by nemal vzbudzovať dôvodné pochybnosti ani medzi účastníkmi právneho vzťahu, ale ani u osôb nezúčastnených na zmluvnom vzťahu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému okresným súdom pod sp. zn. 18 Cb 53/2009 pre porušenie čl. 20 a čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu, ako aj proti konaniu vedenému katastrom

pod sp. zn. Z-224/05 pre porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

Proti rozsudku okresného súdu č. k. 18 Cb 53/2009-412 z 24. februára 2012 bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu mal krajský súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň vylúčená v tomto rozsahu právomoc ústavného súdu. Treba tiež poznamenať, že sťažovateľka využila právo podať proti rozsudku okresného súdu odvolanie.

V podstate rovnaké závery platia aj vo vzťahu ku konaniu vedenému katastrom pod sp. zn. Z-224/05 pre porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľka vidí porušenie označeného práva v tom, že kataster nevykonal záznam vlastníckeho práva do katastra v zmysle reštitučného rozhodnutia okresného úradu, hoci požadovaná identifikácia parciel bola katastru predložená. Namieta teda nečinnosť katastra v súvislosti s konaním o zápis vlastníckeho práva záznamom.

Podľa § 250t ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku fyzická alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že orgán verejnej správy nekoná bez vážneho dôvodu spôsobom ustanoveným príslušným právnym predpisom tým, že je v konaní nečinný, môže sa domáhať, aby súd vyslovil povinnosť orgánu verejnej správy vo veci konať a rozhodnúť.

Z citovaného ustanovenia je zrejmé, že právomoc poskytnúť ochranu označenému právu sťažovateľky má v danej fáze miestne príslušný krajský súd v rámci správneho súdnictva. Tým je vylúčená právomoc ústavného súdu.

Sťažnosť v časti smerujúcej proti konaniu vedenému krajským súdom pod sp. zn. 3 Cob 88/2012 pre porušenie čl. 20 a čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Argumentáciu všeobecných súdov považuje ústavný súd za dostačujúcu a plne presvedčivú. Táto sa v žiadnom prípade nejaví ako arbitrárna či zjavne neodôvodnená.

Skutočnosť, že sťažovateľka so závermi všeobecných súdov nesúhlasí, nezakladá sama osebe porušenie označených práv.

Na základe zisteného skutkového stavu možno z pohľadu ústavného súdu konštatovať, že hoci oprávnená osoba nadobudla rozhodnutím okresného úradu v spojení s rozsudkom krajského súdu vlastnícke právo k reštituovaným lesným pozemkom, nebolo možné bez ďalšieho právoplatné rozhodnutie záznamom zapísať do katastra, keďže nehnuteľnosti boli v rozhodnutí označené iba pozemnoknižnými údajmi, nie teda aj ich identifikáciou podľa aktuálneho stavu v katastri. Toto pochybenie ide jednoznačne na vrub okresného úradu, ktorý bol povinný správne (v súlade s katastrálnym stavom) označiť reštitúciou vydávané nehnuteľnosti. V uvedenom smere však ani oprávnená osoba dôsledne nebránila svoje práva, pretože inak by musela podať návrh na preskúmanie rozhodnutia okresného úradu (ako riadny opravný prostriedok). Takýto opravný prostriedok však podal iba žalovaný, ktorý, samozrejme, nedostatok identifikácie nehnuteľností nevytýkal, keďže toto pochybenie bolo v podstate v jeho prospech. Krajský súd sa preto v rozsudku č. k. 2 Sp 9/03-18 z 25. novembra 2003 touto otázkou ani nezaoberal.

Za vzniknutého stavu bolo možné dosiahnuť záznam do katastra iba dodatočným predložením identifikácie parciel, k čomu aj došlo, no napriek tomu sa záznam vlastníckeho práva oprávnenej osoby v katastri neuskutočnil.

Vzniknutú situáciu sa sťažovateľka pokúšala riešiť uzavretím zmluvy o prevode práv k nehnuteľnostiam z 27. novembra 2007, ako aj notárskym osvedčením o nadobudnutí vlastníckeho práva vydržaním sp. zn. N 51/2008 z 11. apríla 2008. Takto chcela dosiahnuť jednak vykonanie záznamu vlastníckeho práva vo svoj prospech, ale tiež prevod nároku oprávnenej osoby na náhradu škody voči žalovanému na seba.

Keďže predmetom žaloby o zaplatenie sumy 82 278,43 € bola peňažná náhrada za užívanie spoluvlastníckeho podielu sťažovateľky žalovaným, ktorá sa týkala obdobia od roku 2002 do roku 2007, otázka, či sťažovateľka nadobudla alebo nenadobudla vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, sa nejaví pre posúdenie veci ako relevantná. Sťažovateľka mohla

vlastnícke právo nadobudnúť alebo zmluvou z 27. novembra 2007 (po jej vklade do katastra nehnuteľností), alebo vydržaním na základe notárskeho osvedčenia z 11. apríla 2008. Vzhľadom na tieto skutočnosti nemôžu byť pochybnosti o tom, že v čase, za ktorý finančnú náhradu požadovala, vlastníčkou nehnuteľností ani podľa svojho vlastného tvrdenia ešte nebola. Nehnuteľnosti totiž vtedy podľa jej tvrdenia vlastnila oprávnená osoba.

Za podstatné treba považovať, že aj podľa právneho názoru samotnej sťažovateľky jej aktívna legitimácia vymáhať pohľadávku oprávnenej osoby na náhradu škody proti žalovanému sa opiera o zmluvu z 27. novembra 2007, a to o tú jej časť, podľa ktorej malo dôjsť k prevodu práv na sťažovateľku aj čo do náhrady škody voči povinnej osobe.

Úvahy okresného súdu a krajského súdu týkajúce sa neurčitosti tej časti zmluvy, ktorú treba považovať za postúpenie pohľadávky na náhradu škody, sú dostatočné a presvedčivé. Keďže zmluvný text nedefinuje presne pohľadávku, ktorá mala byť postúpená sťažovateľke, obstojí záver o neplatnosti tejto časti zmluvy pre neurčitosť jej obsahu.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2014